

Kwaliteit van leven

Borstkankerzorg op maat, waarbij de patiënt centraal staat. Dat stond oprichter Jan van Bodegom zes jaar geleden voor ogen. Het ontwerp van C4ID interieurarchitecten ligt 100 procent in lijn met dit concept. Het is erop gericht dat iedereen zich zo comfortabel mogelijk voelt. Waarom zien we dit niet veel vaker? “Door de stapeling van veiligheidsmarges laat de gezondheidszorg speelruimte liggen.”

Het is druk in het Alexander Monro Ziekenhuis. Rond een flakkerende haard zitten patiënten en begeleiders in de knusse lounge te wachten op wat komen gaat. Een balie is er niet, wel een gastvrouw. Gedoe met ponsplaatjes is vervangen door een welkome kop koffie aan de bar. Meer de setting van een wellnesscenter, beautyfarm, kuuroord of zorghotel. Nederlands eerste gespecialiseerde borstkankerziekenhuis oogt als een privékliniek, maar is dat niet. Het is een groot zbc (zelfstandig behandelcentrum) met een eigen OK, dat openstaat voor alle cliënten van zorgverzekeraars waarmee contracten lopen. Het pakket omvat sneldiagnostiek, genetische counseling, operatie en reconstructie, chemotherapie, nabehandeling en psychosociale zorg. Uitgevoerd door een multidisciplinair team van veertig tot vijftig medewerkers, waarvan de meesten vrouw. Over media-aandacht heeft algemeen directeur Jan van Bodegom niet te klagen. Hij is opgetogen: deze week staat zijn successtory op de cover van de Margriet. “Het mooiste compliment heb ik tot nu gekregen van een Spaans tijdschrift dat kopte: ‘Is this a hospital, hotel or home?’”

Focuskliniek

De angst voor borstkanker zit bij veel mensen diep. Voor 13.000 vrouwen per jaar (en een enkele man) wordt dat realiteit. Maar als je dan toch door de molen moet, dan het liefst in een humane omgeving – waar kille, klinische ziekenhuisgangen plaats hebben gemaakt voor een warme, beschermende ambiance. Het was de droom van Jan van Bodegom, jarenlang mammachirurg in Oss/Veghel. Zes jaar geleden sprong hij in het diepe. Na een periode van vallen en opstaan opende voorjaar 2013 zijn focuskliniek, vernoemd naar de zeventiende-eeuwse Schotse chirurg die als eerste het ziektebeeld documenteerde.

In het hele concept staan ‘zorg & welzijn’ letterlijk centraal.

Opdrachtgever **Jan van Bodegom**
Interieurarchitect **C4ID interieurarchitecten**; projectarchitect **Casper Schwarz**
Bouwkundig architect **SW Architecten Adviseurs, Wageningen**
Meubilair maatwerk **Van Eijk Meubel- en Interieurbouw, Nieuw-Lekkerland**
Overlegtafels **Zinx Cross-table 3-Beam, Arco Spazio**
Zitmeubelen **B&B Italia, Kartell, Arper, Sancal, Globe Zero 4**
Murals **Ontwerp C4ID, productie Exposize**
Bekledingsstoffen **Maharam i.s.m. Kvadrat**
Vloeren **Eliëns projecten, Best**
Karpotten **M.I.D. Carpets, Van Besouw Tapijt**
Vinylstroken **Forbo Allura Wood**
Vinylvloer **Forbo Unexpected Nature, vloeistofdicht**
Verlichting o.a. **Deltalight, Foscarini, Studioilse**
Aannemer **Bouwbedrijf Berghege, Oss**
Installatietechniek **Kuijpers Installaties, Helmond**
Bvo **3.000 m²**

FOTO LINKS

In de chemoruimte kunnen patiënten zelf bepalen hoeveel privacy ze willen. Als je met je buurvrouw wilt praten, schuif je het gordijn open.

FOTO RECHTS

De Shelter-stoelen van Globe Zero 4 zijn toegepast om wat privacy te geven in de entreehal.

Snelheid van de diagnose is één van de pijlers. Wachttijden zijn er niet. De uitslag, inclusief in-house MRI-scan, volgt binnen 24 uur. De tweede pijler is de specialisatie. Concentratie in enkele behandelcentra is sowieso een voortschrijdende trend in de Nederlandse gezondheidszorg. Maar waar een regulier ziekenhuis 300 borstkankeroperaties per jaar doet, zijn ze in Bilthoven ingesteld op circa 2.000. En dat verhoogt de specifieke kennis.

Out of the box

En dan de derde pijler: het interieur, integraal onderdeel van deze holistische zorgaanpak. Ook hierin ging Van Bodegom voor de top. Waar het gemiddelde ziekenhuis al heel blij is met een teakhouten leestafel plus lampenkap, ging hij voor het echte designinterieur. "Ik wilde dit ziekenhuis een eigen identiteit geven en zocht iemand die nog niet in de doctrine van de beveiligde beslissingen terecht was gekomen." Het werd Casper Schwarz van C4ID interieurarchitecten. Gekozen uit de pitch mede omdat 'hij niet vastzat in de geijkte patronen in de ziekenhuiswereld' en 'out of the box' kon denken. C4ID interieurarchitecten werd verantwoordelijk voor de algemene lay-out van het ziekenhuis, het kleurenpalet, het maatwerk, de grafische vormgeving, het losse meubilair, vloeren, wanden en plafonds, lichtplan, stoffering en de akoestische voorzieningen.

FOTO BOVEN
**Geen balie-
meubelen maar
ovale en steen-
vormige tafels,
die zorgen voor
lage barrières.**

FOTO ONDER
**Comfortabele
zitmeubelen
in de centrale
entreehal geven
een gerust-
stellend gevoel.**

Zorgomgeving

Het Monro is gehuisvest in een voormalig trainingscentrum op (medisch) themapark 'Berg en Bosch'. Met aandacht is dit marktconforme kantoorgebouw herontworpen tot een zorgomgeving waar men zich geborgen, vertrouwd en comfortabel voelt. De locatie heeft z'n ligging in de bossen ontegenzeggelijk mee. Daarom werd expliciet gekozen voor het huren van de bovenste verdieping. Dat geeft privacy én een prachtig uitzicht op de boomkruinen. Daarnaast bood het de mogelijkheid om het systeemplafond te verwijderen en het zadeldak te openen. Zo kon het entreegebied uitgroeien tot een villa-achtige lounge.

In de rechtervleugel liggen de spreek- en onderzoekskamers die er meer uitzien als chique vergaderruimten. De artsenuitgangskamer en het backoffice liggen vol in het zicht achter glazen binnenpuien, onderdeel van de bedrijfstransparantie. Een blik in de linkervleugel met de verblijfkamers levert eenzelfde beeld op. Alle zes eenpersoonskamers en de twee vipsuites zouden in een viersterrenhotel niet misstaan: deelbare boxspringachtige bedden, linnengoed van hotelkwaliteit, werkblad voor de laptop, koelkastje, verzorgde badkamers en dimbare verlichting. Want er is in het hele traject ook nadrukkelijk gekeken naar het lichtplan, een belangrijk aspect om tot een goed interieur te komen.

Sterke vrouwen

Qua sfeer is uiteraard gekozen voor een vrouwelijke uitstraling, maar zonder suikerzoet te worden. Ook partners moeten zich hier op hun gemak voelen. Die insteek heeft zich vertaald in zachte rondingen, tactiele materialen en een kleurpalet op basis van naturellen, aangezet met accenten in optimistisch geel,

steenrood en fris blauw. Veel van het designmeubilair komt van topmerken als B&B Italia en Kartell, opvallend vaak van de hand van sterontwerpster Patricia Urquiola.

Over psychologische details is goed nagedacht. In de royale spreekkamers géén bureaus, maar ronde houten tafels met stoelen op wieltjes voor een meer egalitaire gespreksopstelling. De onderzoekstafel is verborgen achter een harmonica-kamerscherm tot op kinhoogte, wat tegelijkertijd privacy en (oog)contact biedt met arts en/of begeleider. En voor wie nog twijfelt aan de eigen innerlijke kracht, zijn er de murals met afbeeldingen van sterke vrouwen: Marie Curie, Frida Khalo, Jane Goodall. Toch helpt dat mooie plaatje niet bij het ultieme slechtnieuwsgesprek dat in circa twintig procent van de intakes gevoerd moet worden. Mensen herinneren zich die 'vervloekte plek' hun leven lang, zo weet Van Bodegom. En dus is ook daar op ingespeeld. "Elk van de vier spreekkamers heeft een eigen kleurpalet. Patiënten die hier de diagnose 'kanker' hebben gekregen, komen nooit meer in diezelfde kamer terug."

Chemicaliënbestendig

In hoeverre is er bij de inrichting sprake geweest van een spanningsveld tussen wens en regelgeving? Van Bodegom

benadrukt dat zijn ziekenhuis gewoon voldoet aan alle veiligheids- en hygiëne-eisen: bouwbesluit, NEN-normen, Niaz-accreditatie (soort ISO-2000 voor de zorgprocessen) tot en met een MRSA-isolatiekamer. Het is gecontroleerd door de Inspectie voor de Gezondheidszorg en inmiddels bekroond met een ZKN-keurmerk.

Maar meubilair in ruimtes waar medische handelingen worden uitgevoerd, moet afneembaar zijn. "Klopt. Ook in onze verblijfkamers moet gewerkt kunnen worden met alcohol, met chloor. Maar we wilden per se geen concessies doen in de vorm van obligaatskai." Om toch de juiste gevoelswaarde te handhaven, is er gezocht naar afwasbare designstoffen. Zoals de tactiele Scuba-stof, een rekbaar polyesterkwaliteit van Maharam, waarmee de poefs gestoffeerd zijn. De waterdichte, chemicaliënbestendige metallic polyurethaan Sudden van Kvadrat (design Maharam) vinden we terug op de hoofdborden en bedomranding. Waar overigens een regulier medisch bed in zit.

Ook de chemozaal, een confronterende plek bij uitstek, is zo huiselijk mogelijk gehouden. Net als in de entree is de kap hier opengewerkt tot op de balkconstructie. De styling is minimalistisch landelijk. Donkerbruine behandelstoelen staan in een waaier met uitzicht op het bos, naar wens te scheiden door met bomen bedrukte tussengordijnen. In het midden zetelt

FOTO
De verblijfkamers – voor een hotel heel gangbaar, voor een ziekenhuis heel bijzonder.

de verpleegpost, gewoon aan een ovale houten tafel waar iedereen kan aanschuiven. Voor chemoruimten gelden wel hogere eisen: de vloer moet vloeistofdicht zijn. Daarom ligt hier doorlopend linoleum van Forbo. Daarboven een extra sterke afzuiging die bij morsen vol kan worden aangezet. Ventilatielucht wordt aangevoerd via een textielkanaal, wat tevens de akoestiek gunstig beïnvloedt.

Gestapelde beslislagen

De inrichting van ziekenhuizen is aan vele normen gebonden, het gros ingesteld om de hygiëne te waarborgen: geen plinten, geen richeltjes, gladde vloeren, afsopbare oppervlakken. Bij nieuwbouw en renovatie worden steeds vaker mockupkamers ingericht, in een poging een wat huiselijker sfeertje neer te zetten. Waarna de ziekenhuishygiënist, conform de protocollen, meestal korte metten maakt met potentiële stofnesten.

Overtrokken, vindt Van Bodegom. “In de medische wereld worden té vaak rolmodellen gevolgd voor wat betreft de meubelkeuze. Een doorsnee ziekenhuis heeft wel vier administratieve beslislagen, waarbij elke laag risico’s ontloopt. Door

die stapeling van veiligheidsmarges sneuvelen vele zaken die wel gewoon hadden gekund.” Voor een deel is dat risicomijdende gedrag begrijpelijk. Grote instellingen hebben te maken met meer patiëntentypen, ‘vuil’ en ‘schoon’ door elkaar. Terwijl het bij het Monro gaat om een afgebakende groep waarvan de risico’s bekend zijn. Toch laten reguliere ziekenhuizen speelruimte liggen, vindt hij. “Dankzij één beslislaag – architect en directeur – kunnen wij keuzes op maat maken, dicht op de grenzen gaan zitten.”

Budgettair neutraal

Met de steeds scherpere kostenbewaking in de gezondheidszorg op het netvlies, dringt zich de vraag op: ‘Hoe kan deze weelde uit?’ Hier speelt hetzelfde fenomeen, stelt Van Bodegom. “Heel deze fraaie inrichting is budgettair neutraal. Dit is te danken aan onze kleinschaligheid: het ontbreken van overhead en bestuurslagen.” Werkruimten achter de schermen zijn overigens puur functioneel ingericht. De OK is een grensgeval. Hier zijn de deuren wel degelijk opgesierd in houtstructuur. “Dat is namelijk wat de patiënt ziet als die wordt binnengereden in een rolstoel. Dezelfde deur als in de verblijfkamer, dus vertrouwd.”

FOTO LINKS

De Corian-koffiebar illustreert de keuze voor een zachte en ronde vormtaal.

FOTO RECHTS

Spreekkamer vernoemd naar natuur- en scheikundige Marie Curie.

FOTO BOVEN
Deze spreekkamer is vernoemd naar de Mexicaanse kunstenares Frida Khalo. C4ID ontwierp ook de grafische collages.

ONDER
Plattegrond.

De retourrit gebeurt op een smalle brancard, niet in een breed ziekenhuisbed, waardoor lelijke stootranden in de gangen konden vervallen – ook een detail dat bijdraagt aan een positieve beleving.

Op sommige beslissingen is om praktische redenen teruggekomen. In eerste instantie zou er een parketvloer komen in het entreegebied, totdat de installateur wees op het onderhoud. Een schuurbeurt legt de bedrijfsvoering plat en brengt het risico met zich mee dat er schuurstof in de afzuiging komt, met kans op bacteriegroei. “Realistisch. Dus hebben we gekozen voor een hoogwaardig alternatief: onderhoudsarme vinylstroken.” En ergens lag ook een budgettaire grens. Hoewel Schwarz ook in de verblijfkamers graag het zadeldak had willen laten zien, is er toch een verdekt systeemplafond in gelegd. Compleet met voorgeschreven installaties zoals luchtbehandeling en calamiteitenverlichting.

Uitbreiding

Los van de discussie over budgetten en zorgsturing, is het Alexander Monro Ziekenhuis voor de reguliere borstkankerpatiënt een verademing. In krap een jaar tijd zijn er bijna duizend patiënten geregistreerd die de aanpak beloonden met een 9,5 als rapportcijfer. Met op 1 de sneldiagnose en op 2 de persoonlijke benadering. Uitbreidingsplannen liggen al klaar, waaronder een woonkamer voor familieleden. Maar de sfeer moet kleinschalig blijven: de koestering van een zorginstelling waar het ‘mens zijn’ centraal staat.

www.c4id.nl

